

У межах основних функції власні назви в прозовому дискурсі Бориса Грінченка набувають додаткових стилістичних відтінків і колоритів (офіційності, розмовності, гумористичних, іронічних, сатиричних, емоційно-почуттєвих, історичних, фольклорних, естетичних, соціальних, родинно-сімейних конотацій), чому сприяє лексичне оточення, участь онімів у конструюванні стилістичних фігур антитези, алюзії, повторів, зміни порядку частин власної назви з акцентуванням уваги на значенні твірної основи, залучення фонологічних прийомів організації характеристичного потенціалу онімів.

Список використаних джерел

1. Глуховцева К. Д., Шарпило Б. А. Рідна говірка Б. Д. Грінченка в його мовотворчій спадщині. *Борис Грінченко. Тези доповідей республіканської науково-практичної конференції, присвяченої 125-річчю від дня народження видатного українського письменника, вченого, громадського діяча*. Ворошиловград, 1988. С. 99–101.

2. Матвіяс І. Роль говорів у мовотворчості Бориса Грінченка. *Українська мова*. 2009. №3. С. 10–16.

3. Попович Н. Ономастикон (антропонімія) драматичних творів Бориса Грінченка. *Українська література в загальноєвропейському контексті: Міжнародна наукова конференція*. Ужгород, 2002. Вип. 5. С. 272–273.

4. Сюсько М., Щербетян Я. Ономастикон (антропонімія) драматичних творів Бориса Грінченка. *Українська література в загальноєвропейському контексті: Міжнародна наукова конференція: зб. наук. пр.* Ужгород, 2002. Вип. 5. С.276–280.

Пивоваров Василь,
кандидат філологічних наук, доцент,
завідувач кафедри культурології,
Національний юридичний університет
імені Ярослава Мудрого
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-1815-584X>

МОВЛЕННЄВІ АСПЕКТИ КОНТЕНТУ СУДОВОГО РІШЕННЯ

У юридичній практиці основним актом реалізації судової влади є судові рішення – акт судового розгляду справи будь-якого виду проваджен-

ня [1]. Судовим рішенням також вважають акт реалізації судової влади. Метою судового рішення є досягнення юридичної визначеності у спірних правовідносинах, яке переконує сторони і суспільство у справедливості суду, утвердженні ним прав людини та запобігає стану невизначеності в аналогічних ситуаціях [2]. Відтак кожна ухвала повинна свідчити про реалізацію конституційних принципів, на яких заснований весь судовий процес. З певними вадами складене судове рішення може тягнути за собою порушення законності, прав, свобод і інтересів особи.

Варто також зауважити, що бездоганність судового рішення досягається не тільки завдяки дотриманню формальних вимог щодо структури, застосування норм, аналізу фактів та обґрунтування, а й, безумовно, відповідністю законам мови, дотриманням вимог чинного правопису, вживанням усіх слів у їхньому правильному значенні, уникненням описок, помилок та мовленнєвих невправностей. Суддя повинен постійно демонструвати найвищий рівень володіння державною мовою, оскільки навіть незначні помилки, яких припустився суддя, формуватимуть в адресатів судового рішення думку як про професійну компетентність окремого судді, так і про якість судочинства загалом.

Для аналізу взято контент ухвали Закарпатського окружного адміністративного суду [3]. З погляду опису фактів, деталей, покликанням на розпорядчі документи, статті законів тощо – усе правильно. Аргументи досить переконливі, обґрунтовані, проте в тексті ухвали натрапляємо на вживання слів не з тим значенням, яке закріплено в словнику, не завжди дотримано пунктуаційних норм тощо.

Так, у тексті вживано слово *згідно* (*«подав до суду уточнену позовну заяву, згідно якої просить суд»*) і *згідно з* (*«згідно зі статтею...», «згідно з частинами...», «згідно з пунктом...»*). Варто звернутися до словника, аби з'ясувати значення цього слова. *Згідно* – прислівник. 1. У цілковитій згоді. Добрий був газда Михайло, Тихий чоловік: По-сусідськи, згідно, гарно Проживав свій вік (І. Франко); Вирішили згідно, що весілля, з огляду на траур у родині, відбудеться зовсім тихо: свідки й молоді (Ірина Вільде); Після деяких вагань вона згідно кивнула: – Гарзд! (О. Авраменко). 2. у знач. прийм., з оруд. в. та прийм. з. Уживається на означення відповідності до чого-небудь. Моя господиня віддала мені .. сю хагу за 15 р., хоч я сама бачу, що згідно з тутешніми звичаями вона варта 20 р. (Леся Українка); Дід з бабою посередні, решта, згідно з родинним станом, розташувались обабіч і ззаду (І. Багрянний); – Спав згідно з уставом – сім годин (Д. Ткач); Його [потяга] зупинка згідно з розкладом повинна тривати дві хвилини (Ю. Андрухович) [4]. Отже,

відповідно до наведеного джерела потрібно було написати «подав до суду уточнену позовну заяву, згідно з якою просить суд».

У тексті ухвали читаємо: «зарахування його до списків особового складу», «рішення про включення до іменних списків», «було включене до преамбули». Пряме значення слова *включати* – увести в дію; робити активним, дієвим: Ритуал включає всі сенсорні канали одночасно та діє через черговість подій у фіксованому просторі й часі (з наук. літ.) [4]. Значення слова *зараховувати* означає включати до складу кого-, чого-небудь, приймати на роботу, навчання і та ін. Люстратори часом зараховували до сільських громад і наділяли землею осіб, які не належать громаді, урядовці не питали згоди на це в місцевого населення (Ю. Хорунжий) [4]. Отже, натомість «зарахувати його до списків особового складу» або залишити включити до списків, або вжити іншу конструкцію: *занести до списків*.

У писемному мовленні судді вподобали слово вбачається. Так, читаємо: «із уточненої позовної заяви вбачається». Пряме значення цього слова – приймати зором, бачити [4]. Оскільки в офіційно-діловому стилі вживаємо слова в прямому значенні, усталені мовні конструкції, тому вибираємо згідно з позовною заявою, відповідно до позовної заяви, на підставі позовної заяви тощо.

Так само замість виходячи з аналізу вказаної практики необхідно використати на основі аналізу вказаної практики чи будь-яку іншу конструкцію, оскільки виходити – іти звідки-небудь назовні, за межі чогось: вийти на вулицю [5, с. 126].

У тексті ухвали трапляються вислови на кшталт *так як* у ролі сполучника, тоді як правильно *оскільки, тому що, через те що*. Слід уникати висловів у свою чергу, разом з тим, в той же час та інші, надаючи перевагу питоמו українським варіантам: *так само, водночас, заразом, саме тоді*.

Отже, досконала можна підготовка, вправність у мовленнєвій компетентності дали б змогу авторові судового рішення досягти більшої довершеності, уникнути мовних неточностей.

Список використаних джерел

1. Штефан М. Й., Шишкін В. І. Судове рішення. Юридична енциклопедія : в 6-ти т. Київ : Українська енциклопедія, 2003. Т. 5 : П – С. С. 707.
2. Куйбіда Р., Сироїд О. Посібник із написання судових рішень. Київ : «Дрім Арт», 2013. 224 с.
3. Ухвала Закарпатського окружного адміністративного суду від 17 березня 2023 року м. Ужгород №260/4323/22. URL: <https://zakononline.com.ua/court-decisions/show/109753993>

4. Словник української мови online. томи 1–14(а-преференція). URL: <https://sum20ua.com/Entry/index?wordid=35263&page=1119>

5. Словник української мови. Кер. В. В. Німчук та ін. Відп. ред. В. В. Жайворонок. Київ : ВЦ «Просвіта». 2012. 1320 с.

Трифонов Роман,
кандидат філологічних наук, доцент,
доцент кафедри української мови,
Харківський національний університет
імені В. Н. Каразіна
ORCID ID: <https://orcid.org/0009-0005-3288-9363>

МОВНА ІСТОРІЯ ТА ІДЕНТИЧНІСТЬ КРИЗЬ ПРИЗМУ СУЧАСНОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ПРОЗИ (НА МАТЕРІАЛІ ЗБІРКИ «ХРОНІКИ НЕЗВІДАНИХ ЗЕМЕЛЬ»)

Збірка «Хроніки незвіданих земель» [2] складається з п'яти оповідань сучасних українських авторок. Письменниці всі разом утворили літературний гурт «Фантастичні», мета якого – не лише літературна творчість, а ще й її популяризація, а також зустрічі з провідними фантастами світу у форматі відеоінтерв'ю на *YouTube*. Тексти в книзі об'єднані трьома принциповими засадами: 1) вони присвячені певному періоду історії України; 2) події кожного твору відбуваються в іншому просторі/регіоні/локації й в інший час; 3) всі твори містять фентезійний елемент. У цій доповіді розглянуто три оповідання: «Заради Афродіти і всіх її облич» Світлани Тараторіної (Крим, I ст. до н. е., далі СТ), «Damsel in distress, або Аліса в біді» Наталії Довгопол (Меджибіж, XVI/XXI ст., далі НД) та «Найближчі до пекла» Ірини Грабовської (Донбас, початок XX ст., далі ПГ).

Історія має багато вимірів у літературному творі. Одним із важливих засобів її матеріалізації є лексика, через яку промовляють час, культура та ідентичність, формуючи поліфонію історії України. Різноманітні запозичення, історизми, архаїзми, екзотизми працюють не лише на естетичну ідею в цьому випадку – вони творять діалектику водночас «своїх» і «незвіданих» земель. Так кліше «українська мова як носій нашої ідентичності» набуває додаткових вимірів, бо в тексті цією мовою звучать голоси різних часів, що є складниками уявлень про себе, своє коріння й минуле.